
OBSAH

PŘEDMLUVA	9
I. ŠKOLNÍ PORADENSKÁ PSYCHOLOGIE	11
II. PSYCHOLOGIE PROBLÉMOVÝCH ŠKOLÁKŮ	17
1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY	17
1.1 Učitel	17
1.2 Žák	24
1.3 Rodina	26
1.4 Přehled obvyklých školních problémů	28
1.5 Instituce pomáhající při řešení školních problémů	31
2. PROBLEMATIKA ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI	33
2.1 Příčinou školního neúspěchu je odchylka v celkové úrovni inteligence	36
2.1.1 Možnosti a omezení diagnostiky inteligence	36
2.1.2 Struktura inteligence a její vývoj	40
2.1.3 Školní problémy podprůměrně prospívajících dětí	44
2.1.4 Školní problémy nadprůměrně nadaných dětí	52
2.1.5 Prognóza rozvoje inteligence a vzdělanosti v adolescenci	56
2.2 Příčinou školního neúspěchu je specifická porucha učení	59
2.2.1 Dyslexie – specifická porucha čtení	60
2.2.2 Dysgrafie a dysortografie – specifická porucha psaní a pravopisu	74
2.2.3 Dyskalkulie – specifická porucha počítání	81
2.2.4 Sociální význam specifických poruch učení a jejich vliv na sebehodnocení	86
2.2.5 Řešení školních problémů dětí se specifickými poruchami učení	90
2.2.6 Prognóza specifických poruch učení a jejich důsledky v adolescenci	92
2.3 Příčinou školního neúspěchu je hyperaktivita a porucha pozornosti	95
2.3.1 Poruchy pozornosti na bázi ADD/ADHD syndromu	97
2.3.2 Hlavní problémy dětí s ADD/ADHD syndromem	103

2.3.3	Sociální význam poruch pozornosti a jejich vliv na sebehodnocení	108
2.3.4	Poruchy pozornosti jiné etiologie	113
2.3.5	Řešení problémů dětí s hyperaktivitou a poruchou pozornosti	117
2.3.6	Prognóza ADD a ADHD syndromu a jejich projevy v adolescenci	118
2.4	Příčinou výukových potíží jsou vývojově podmíněné změny	120
2.4.1	Nezralost a nepřipravenost na školu	121
2.4.2	Vývojově podmíněné výkyvy v době dospívání	123
2.5	Příčinou školního neúspěchu je nedostatek motivace a negativní postoj ke škole	127
3.	PROBLÉMY VYPLÝVAJÍCÍ Z NARUŠENÉHO CHOVÁNÍ	138
3.1	Poruchy chování v dětském věku a dospívání	143
3.2.	Obecná psychologická charakteristika dětí s narušeným chováním	150
3.2.1	Vývojově podmíněné proměny poruchového chování	156
3.3	Typy poruch chování	160
3.3.1	Neagresivní poruchy chování	161
3.3.2	Agresivní poruchy chování	164
3.4	Sociální význam poruch chování	170
3.5	Řešení problémů dětí s poruchami chování	171
3.6	Prognóza poruch chování a jejich projevy v adolescenci	174
4.	PROBLÉMY VYPLÝVAJÍCÍ ZE VZTAHŮ VE SKUPINĚ	176
4.1	Problémy vyplývající ze závažnějšího narušení vztahů ve skupině	190
4.2	Skupina jako zdroj sociálních problémů	197
4.3	Řešení narušených vztahů ve skupině	200
5.	PROBLÉMY SPOJENÉ S ŽIVOTNÍM STYLEM DOSPÍVAJÍCÍCH	202
6.	PROBLÉMY VYPLÝVAJÍCÍ Z NARUŠENÉHO CITOVÉHO PROŽÍVÁNÍ	210
6.1	Specifičnost působení jednotlivých emocí	218
6.1.1	Úzkost a úzkostnost	218
6.1.2	Strach	219
6.1.3	Smutek a truchlení	223
6.1.4	Hněv, zlost a vztek	225
6.2	Úzkostné poruchy	226
6.2.1	Fobická úzkostná porucha	231
6.3	Obsedantně-kompulzivní porucha	234
6.4	Deprese	236
6.5	Posttraumatická stresová porucha	239
6.6	Osobnost dítěte s narušeným citovým prožíváním z hlediska školy	242

6.7	Sociální důsledky nestandardního emočního prožívání a reagování	244
6.8	Řešení problémů dětí s narušeným emočním prožíváním	247
6.9	Prognóza emočních problémů a jejich projevy v adolescenci	248

III. PSYCHOLOGIE ZNEVÝHODNĚNÝCH ŠKOLÁKŮ	253
1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY	253
1.1 Vztah učitele ke znevýhodněnému žákovi	254
1.2 Vztah spolužáků ke znevýhodněnému vrstevníkovi	257
1.3 Znevýhodněný žák	258
2. PSYCHOSOCIÁLNÍ HANDICAP	258
2.1 Problémy vyplývající z narušeného vztahu rodičů	259
2.1.1 Problémy spojené s rozpadem manželství	259
2.1.2 Problémy vyplývající z domácího násilí	263
2.2 Problémy vyplývající z narušeného chování rodičů k dítěti	265
2.2.1 Důsledky citové deprivace a subdeprivace	266
2.2.2 Důsledky sociální a kognitivní deprivace	271
2.2.3 Důsledky tělesného a psychického týrání	272
2.2.4 Důsledky sexuálního zneužívání	277
2.3 Sociální význam zanedbávání, týrání a zneužívání dětí	282
2.4 Řešení problémů dětí poškozovaných rodiči	283
3. SOCIOKULTURNÍ HANDICAP	287
3.1 Problémy vyplývající ze sociokulturní odlišnosti	288
3.1.1 Čínské a vietnamské dítě v české škole	299
3.1.2 Dítě z arabské či jiné muslimské země v české škole	305
3.1.3 Ruské či ukrajinské dítě v české škole	309
3.2 Problémy vyplývající z odlišností romského etnika	311
3.2.1 Výchova a vztah ke vzdělání v romském etniku	316
3.3 Problémy vyplývající z odlišných hodnot a stylu života	321
3.4 Sociální význam sociokulturní, etnické či rasové odlišnosti	322
3.5 Možnosti pomoci sociokulturně znevýhodněným dětem	325
4. ZDRAVOTNÍ HANDICAP	329
4.1 Nemocné či postižené dítě a jeho rodiče	330
4.2 Postoj učitele k nemocným a postiženým dětem	331
4.3 Spolužáci nemocných a postižených dětí	333
4.4 Somatická nemoc jako příčina znevýhodnění	336
4.4.1 Psychosomaticky navozené potíže a poruchy	339
4.4.2 Poruchy a onemocnění CNS	343
4.5 Mentální postižení jako závažné vzdělávací znevýhodnění	359

4.6	Pervazivní vývojové poruchy a dětské psychózy jako socializační a vzdělávací znevýhodnění	365
4.6.1	Pervazivní vývojové poruchy	365
4.6.2	Dětské psychózy	373
4.7	Zrakové postižení jako znevýhodnění v orientaci a příjmu informací	376
4.8	Postižení sluchu a řeči jako znevýhodnění v oblasti komunikace	381
4.8.1	Znevýhodnění dané závažnějším sluchovým postižením	381
4.8.2	Znevýhodnění dané postižením řeči a jazyka	390
4.9	Tělesné postižení jako funkční a estetický handicap	399
4.10	Sociální význam zdravotního znevýhodnění	402
4.11	Řešení problémů zdravotně znevýhodněných dětí	405
5.	ZÁVĚR	409

LITERATURA	411
------------	-----

JMENNÝ REJSTŘÍK	423
-----------------	-----

VĚCNÝ REJSTŘÍK	427
----------------	-----